

© 2006, 2013 by Editura POLIROM

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: Amedeo Preziosi (1816-1882),
Hagiadur – din Erzerum (1856)

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:
RUȘTI, DOINA

Zogru / Doina Ruști. – Ed. a 2-a. – Iași: Polirom, 2013

ISBN print: 978-973-46-3906-9

ISBN ePub: 978-973-46-4110-9

ISBN PDF: 978-973-46-4111-6

821.135.1-31

Printed in ROMANIA

DOINA
RUȘTI
Zogru

Ediția a II-a revăzută și adăugită

POLIROM
2013

Cum a scăpat din platanul porții, primul lui gând a fost să ajungă la Comoșteni, care încă se numea Cotenii. N-a ajuns imediat, bineînțeles. În noaptea incendiului s-a târât agonic până la malul lacului, gândindu-se cu groază instinctivă că ar putea să cadă în apă. Era ca și prima oară, un șuvoi șerpuitor, de data aceasta incolor, strălucind uneori ca și apa în lumina soarelui. S-a privit în luciul bălții și l-a mișcat imaginea vălurită și ochii liniștitori ai lui Pampu. Era de fapt imaginea lui despre sine, pe care numai el era capabil s-o vadă și pe care a văzut-o cu adevărat abia la un bal fastuos, pe la 1733, când s-a privit aproape un ceas în oglinda mare, în care îi vedea deopotrivă pe dansatori și era evident că aceștia nu-l vedeau pe el, cum stătea ridicat, cu trupul subțirel și fili-form, cu aripile gelatinoase, pe care era întipărit chipul lui Pampu. Nimeni nu-l vedea, dar dacă cineva s-ar fi concentrat asupra oglinzii, făcând abstracție de propria reflecție, poate că până la urmă ar fi putut să sesizeze imaginea ca o umbră plâpândă, care era fața luminoasă a lui Pampu.

Dar în noaptea eliberării lui a văzut vag chipul bine cunoscut și i-a venit inima la loc. Poarta era făcută scrum, iar pe mormântul lui Pampu tremura funinginea. Apoi a apărut un călugăr tânăr, către care se simțea atras ca spre o oază. Mai mult a fost absorbit de trupul lui decât să fi făcut vreun efort ca să intre.

După 40 de zile, călugărul a murit, iar Zogru a ieșit, ca și din Pampu, ca o cruce de gelatină, cu cele două brațe ca niște aripi zdrențuite și aproape

că a țâșnit spre alt corp, al unui călugăr care se aplecase deasupra cadavrului. Nici de acesta nu-și aduce prea bine aminte. A murit și el după 40 de zile. În total au murit cinci călugări de prin postul Crăciunului până aproape de Paște.

În mânăstire se țineau slujbe, iar oamenii credeau că stafia lui Dracula stăpânește încă locurile. După incendiul care a făcut scrum icoana făcătoare de minuni, duhul necurat s-a strecurat în călugări, lăsând două bube roșii pe gâturile lor. Starețul a trimis vorbă la Târgoviște, la palat și la mitropolit, a cerut ajutorul altor mânăstiri și a aprins o cruce mare, făcută din busuioc uscat și din crengi de salcie, care a ars un ceas pe locul în care fusese poarta. Din scrumul crucii sfinte au făcut o alifie pentru gâtul călugărului Augustin, umflat de două bubițe ca niște boabe de grâu. Toți ceilalți călugări care muriseră avuseseră gâtul mușcat, iar acum toată mânăstirea aștepta moartea lui Augustin ca pe ceva mai mult ca sigur.

În Săptămâna Mare s-au adunat popi de la șapte biserici. Doi erau veniți chiar de la Târgoviște. Și-au făcut slujbă mare în fosta poartă a mânăstirii, pe care au găsit-o cu greu, căci puțini își mai aminteau cu exactitate unde fusese. Apoi, în miezul nopții au desfăcut mormântul lui Vlad Dracul. Au făcut cerc de făclii în jurul lui, iar Dionisie, senin și zâmbitor ca întotdeauna, a adus cazanul cu apă sfințită și s-a lăsat pe buza gropii. El a luat unul câte unul oasele acoperite de pământ cleios și le-a spălat fără grabă în cazan. Asculta rugăciunea șoptită a confrăților și trăgea pe nas tămâia care ieșea din șapte cădelnițe aurite. Pe urmă a așezat oasele pe un șervet curat și, alături de ele, o grămăjoară de obiecte risipite în mormânt, câteva cataramे coclite, un inel de argint, fără pecete, și o pereche de cercei pentru copii, pe care ori că mortul îi avusese într-un buzunar, ori că erau veniți din altă parte, din burta pământului.

Pe urmă au ținut slujbă de iertare a păcatelor și de slobozire și au ars oasele pe vatra nouă, făcută din cărămidă de râu, special pentru această treabă. A doua zi, Dionisie a măturat cenușa cu o măturică

nouă, din pene de dropie, și-a pus-o cu toată grija pe șervet, împreună cu lucrșoarele, apoi a așezat șervetul într-o lădiță de brad, pe care doi călugări bătrâni au ferecat-o pe toate părțile cu argint topit. I-au pus bolovanii și-au aruncat-o cu o catapultă în mijlocul lacului.

Lui Zogru nu-i părea rău de călugării morți, ci îl enerva ideea că trebuie să schimbe atât de repede locul cald al viețuirii lui. Augustin era al șaselea călugăr, un bătrân care molfăia fără oprire ba un fir de ceapă, ba o coajă de pâine, ba clei de pe copaci, în fine, era în stare să mestece orice, iar ceea ce îl irita pe Zogru și mai rău era că nu putea să facă nimic. În noua lui viață se simțea slab, aproape inert. Ar fi vrut să zacă toată ziua în lumina soarelui ori să bea vin roșu din pivnițele mănăstirești. Moșul ăsta părea de neoprit. Mergea în ce direcție voia el, se scula cu noaptea-n cap și mestecea fără oprire tot felul de materii.

Chiar din prima săptămână s-a chinuit să-l oprească, să-l facă să lase din mână firul de busu-ioc pe care îl rupsese, dar n-a fost chip. S-a-ncredat cu disperare până când a țâșnit afară, pe cele două orificii inflamate de pe gâtul lui bătrân. Arăta ca o bucată de gheață, care începe să se topească, în aceeași formă de fluture diform și uriaș.

Și-așa a aflat că poate să iasă când vrea.

Descoperirea aceasta l-a înveselit la culme și câteva zile s-a jucat intrând și ieșind din câte un corp, încât, după Paște, cel puțin 20 de călugări aveau gâturile rănite și groaza morții întipărită pe față. Nimeni nu-l vedea, iar atingerile oamenilor erau pentru el ca o adiere răcoroasă.

Într-una din zilele acestor încercări s-a întâlnit cu Dionisie și pe loc a simțit nevoia să intre în sângele lui, așa cum îți vine să faci o vizită. Dar Dionisie era inaccesibil. Zogru s-a izbit de gâtul încordat ca de un zid și, în loc să se întristeze, s-a bucurat că viața e atât de variată. Acum știa că există trupuri care nu-l ascultă, altele în care nu poate să intre și mai târziu a aflat că sunt și unele

care îl scuipă fără veste. După cum, când deja trecuse multă vreme peste el, a trăit și experiența captivității. Existau oameni care îl puteau ține captiv. Stătea în sângele lor 40 de zile fără să poată ieși până când aceia mureau, iar abia atunci era din nou liber.

Se mai putea să evadeze și în alt mod, mai riscant și cu un deznodământ nefericit: dacă pleca departe, dincolo de zona viețuirii sale, cum s-a întâmplat în 1912, când, agitat și imprudent, Zogru a nimerit din greșeală într-un hahol beat și n-a mai putut să se elibereze până când omul n-a ajuns la Kiev, unde Zogru a țâșnit pe caldarâmul rece și-a și căzut în beznă, fără simțire.

Și-a revenit după doi ani, în pământul nașterii sale, la Comoșteni.

Cu Augustin descoperise că poate să-și limiteze șederea, iar bucuria aceasta a vizitelor scurte l-a ținut un timp. Dar a avut și perioade în care a ucis fără milă și chiar tematic: au fost ani întregi când a intrat doar în corpurile criminalilor și ale escrocilor, apoi ale femeilor mincinoase. A urmat perioada politicianilor și apoi cea a diverșilor conducători. Dar de fapt niciodată nu s-a bucurat de moartea oamenilor, nici măcar după ce a văzut murind câteva sute. Chiar și atunci, când credea că s-a tăbăcit, ucigând în stânga și în dreapta, mai simțea durerea ca o pânză întinsă din capul pieptului și până-n beregată, deși de nimeni nu i-a părut mai rău ca de Pampu. Ba, poate că a mai fost cineva, o femeie pe care a lăsat-o să cadă pe o stradă din Stambul, cu fruntea-n poarta unei case păgâne, cândva, în 1812.

Atunci însă, în primăvara anului 1510, era hotărât să nu mai ucidă pe nimeni. Faptul că putea să iasă mai înainte de 40 de zile îl încredința că oamenii părăsiți ar putea să trăiască mult și bine după aceea. Deși nu era încă o certitudine. Nu avea decât să aștepte încă patru săptămâni ca să vadă ce se întâmplă cu Augustin. Pe de altă parte, viața lui tihnită s-ar fi scurtat: în loc de 40 de zile ar fi

trebuit să stea doar 15, cine știe, chiar mai puțin, ceea ce i se părea torturant, mai ales când se gândea că nu poate să intre în oricine. Și deodată l-a lovit și alt gând, unul și mai cumplit și care avea să-l bântuie tot restul existenței lui fărâmițate, și anume gândul șfichiuitor la bietul lui timp: Cât îi rămânea? Cât urma să se perinde din om în om? Cât îi era dat să trăiască, măcar așa, cu aproximație, cum știu oamenii care nădăjduiesc să prindă sută de ani – este adevărat că pot să moară oricând –, dar el, cam cât ar putea să spere? Dacă e o lege pentru toți însemna că 50 de ani sunt duși și a ajuns la jumătatea vieții.

S-a tot gândit și-au trecut o sută, două... cinci sute din momentul acela, și nu s-a întâmplat nimic. Doar că, deși a trecut peste el atâta vreme, continuă să se gândească la fel, cu aceeași frică, la clipa morții și să-și dorească, la fel ca și în primăvara anului 1510, să trăiască mult, să iubească și să fie iubit, să se bucure de viață și de miezul ei.

Prin iunie, când se împlinise bine sorocul celor 40 de zile de când intrase în Augustin, acesta se mișca fericit, îndopându-se în continuare, și toată lumea din mănăstire a răsuflet ușurată, împreună cu Zogru, când Augustin a trecut de cele 40 de zile fatale. Dar abia pe la Crăciun s-au convins călugării c-au stârpit stafia aducătoare de moarte și-au ținut slujbă de mulțumire către bunul Dumnezeu.

Între timp, Zogru a ieșit în lumea largă și s-a și întors, tocmai la timp ca să scrie prima lui scrisoare cu mâna lui Teodosie, pe care l-a îndrăgit și l-a locuit de trei ori. Prima oară, pe la sfârșitul lui mai, în 1510, când s-a lipit de el pentru că i s-a părut manevrabil.

Cu el a ieșit din mănăstire și-a bătut drumul până la casa spătarului Gongea, de care se simțea legat ca de propria casă. Dar nimic nu mai era cum știa el. Mașacatu murise, iar Ghighina trăgea să moară.

Zogru a intrat în casă cu trupul lui Teodosie și s-a dus glonț spre patul în care zăcea Ghighina,

străjuită de Nălbica și de o altă femeie mai bătrână. Avea fața îngroșată și moale, ca o pastă fermentată, iar ochii închiși. Călugărul s-a tras puțin temător, cu toată mila lui Zogru întipărită pe față. Știa că e bătrână, o mai văzuse închinându-se la poarta Mănăstirii Snagov poate în urmă cu un an, dar nu și-o imaginase atât de prăbușită. Abia când a deschis ochii a căpătat ceva din fața ei care fusese. Teodosie i-a zâmbit și pentru că Ghighina îl privea nepăsătoare, ca din fundul pământului, s-a apropiat de ea și i-a spus la ureche „sunt eu, Zogru, dacă n-ai uitat de mine... ne-am cunoscut demult, pe când eram Pampu...”. Apoi a privit-o să vadă dacă se clintește, iar Ghighina a deschis ochii ca un dop de șampanie și pe urmă gura, iar printre buzele plisate i s-a strecurat sufletul ca o minge de lumină, minusculă și fierbinte.

Speriat și mâhnit, Zogru l-a lăsat pe Teodosie, care nu știa ce e cu el acolo, să se întoarcă la Snagov și-a mai stat câteva zile prin Cotenii. Tenica murise de mult, așa cum bănuise, căci de ani de zile n-o mai văzuse la icoana făcătoare de minuni. Nimeni dintre cei cunoscuți lui nu mai trăia, doar urmașii lor, care erau ca și ei, adică nu tocmai, dar nici nu trebuia să întrebe pe cineva ca să știe al cui e fiecare. Îi căutase pe copiii Tenicai, sperând că ar putea să fie vreunul al lui, căci în vremea aceea nu știa că bărbații în sângele cărora cobora el deveneau imediat sterili și își reveneau în câteva luni, după ce el îi părăsea.

Petru lui Ioniță Bubosu era acum vătaf la curtea Ghighinei și, ca și tatăl său, se uita de sus, convins că numai el contează în lume, ceea ce lui Zogru i-a readus în minte noaptea dezgropării inelului.

Apoi a hălăduit prin satele de prin preajmă, prin păduri, prin beciuri cu glole și prin cetatea Târgoviștei, încât pe la începutul lui octombrie, după ce trecuse prin mii de oameni, știa atâtea lucruri despre viață, cât nu aflase Pampu în 25 de ani. Obosit, s-a întors la mănăstire, ca la casa lui,